

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za štiri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglaš po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelček, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

I. kongres

kršč. soc. rudarskega delavstva dne 11. julija 1926 v Zagorju.

Spored:

1. Ob 8. uri zjutraj sv. maša. (Poje moški zbor.)
2. Ob 9. uri otvoritev v dvorani Zadržnega doma.

Popoldne:

1. Položaj rudarskega delavstva. (Tov. Flisek.)
2. Gospodarski in kulturni položaj našega delavstva. (Tov. dr. Gosar.)
3. Delavska zbornica. (Tovariš Gajšek.)

Popoldne:

4. Položaj rudarskega delavstva v državnih premogovnikih. (Tov. Ura-njek.)
5. Delavska zakonodaja. (Tovariš Križnik.)
6. Naša bodoča naloga. (Tovariš Keše.)

Tovariši! V nedeljo vsi v Zagorje! Pokažite Vašo stanovsko zavest, borbenost in odpornost! Manifestirajte za kruh in delo! Protestirajte proti krivicam, ki se drže kot sklenjena veriga!

Pripravljalni odbor.

K rudarskemu kongresu.

Komaj se je sprožila misel o kongresu, že je žela živahno umevanje in pritrjevanje. Iz vseh revirjev so se oglašili rudarji, navdušujoč se za kongres. Načrt je postal dejstvo. V nedeljo, dne 11. julija t. l. se zberejo v Zagorju rudarski delegatje iz vseh krajev Slovenije. Na kongres bodo prišli s ponosom, ker jih bo spremljala zavest, da bo prinesel kaj lepega, novega, popolnega. Vsak čuti, da ni vse prav, da nekaj šepa, da bo treba zdraviti — nesebično in vztrajno, zdraviti tako dolgo, da se zacelijo brazde, ki so se orale na telesu našega naroda.

Vse je še v razsulu. Kladivarjev manjka. Klenih, poštenih mož, ki bodo obnavljali in varovali družbo še globjega razdejanja. In tisti, ki bodo prišli na kongres, bodo odšli domov kot reformatorji in klicarji nove do-be. Enkrat za vedno se bodo otrsli vseh predsodkov in si začrtali novo, jasno pot, pot k ozdravljenju človeške duše, pot k spoznanju človeškega dostojanstva. Povedali bodo, da so ljudje tisti, ki rijejo pod zemljo in vladajo na dan bogastvo za druge. Povedali bodo, da so potne srage trpinov vredne spoštovanja, ker ustvarjajo blagostanje tako družbi kakor posameznikom, žrtvujoč sebe.

Na kongresu se bodo stisnile žuljave roke iskrenih mož. In vsi ti bodo obljubili, da se bodo bojevali tako dolgo, da se uklonejo nasilniki in priznajo rudarjem pravico do poštenega življenja. Rudarji nočejo razkošja, hočejo dela, kruha, pravic!

Sejte na kongresu zdrava semena, da bo zrno vzkliklo in bomo žetve veselili... Na svidenje!

„Za kršč. socializem“.

Kdor hoče prav umeti idejo krščanskega socializma, mora prečitati to zelo potrebno brošuro. Dobi se v kolportažnem oddelku »Slovenec« v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani.

Političen pregled.

Predsednik narodne skupščine je prejšnji teden poslal poslance na počitnice. Opozicija je proti temu protestirala, ker je nujno potrebno, da je skupščina zbrana. Vsled velikih poplav je treba priskočiti prizadevanjem prebivalstvu na pomoč. Ni še poteklo teden dni, pa je že sam predsednik narodne skupščine uvidel upravičenost zahtev opozicije. Časnikarjem namreč je izjavil, da krediti za pomoč poplavljenecem ne bodo zadostni in da bo treba sklicati narodno skupščino.

V naši notranji politiki je delo za kulisami zopet središče političnega zanimanja. Povoda za to je dovolj. Poslancev ni v Belgradu, Pašić je v Karlovih Varih, belgrajski radikali so sprti, Radić je zopet začel rušiti vladno in napadati razne ministre. Kadar je položaj tako razburkan in politično obzorje tako nejasno, takrat so intriganti na delu, da položaj izrabijo v svojo korist. Gotovo je, da se bo tekom teh skupščinskih počitnic za kulisami marsikaj zvarilo, kar bo dalo našemu političnemu življenju nov pečat.

Pašić se že precej časa zdravi v Karlovih Varih. Kako je z njegovim zdravjem v resnici, je težko povedati. Pašićeva okolica poroča, da je Pašić popolnoma ozdravel, medtem ko druga, ne povsem nezanesljiva poročila, pravijo, da je Pašićevo stanje resno. Splošno se zatrjuje, da bi se imel Pašić vrniti v Belgrad okrog 20. julija in da bi se imel udeležiti shoda v Jagodini, katerega sklicujejo radikali. Ta shod naj bi bil velika manifestacija za radikalno stranko.

Pašić zasleduje politiko v Belgradu zelo natančno. On daje natančna navodila svojim zaupnikom, zlasti hoče doseči, da bi se za vsako ceno poravnal spor med belgrajskimi radikali. Ta spor ima resno obliko. Od osebnih nasprotij se je spor razvil do takih sovražnosti, da je prišlo med obema skupinama zadnje nedelje do krvavih spopadov. Trezni politiki v radikalni stranki uvidevajo, da tega spora ne bo mogoče več zlepa poravnati. Zato iščejo nekatere skupine radikalnih prvakov stike z Davidovičevimi demokrati. Pašićevci so namreč pripravljeni tudi na razcep stranke in bi v tem slučaju šli v opozicijo. Nasprotno krilo pa za opozicijo ni navdušeno, ampak si hoče ohraniti moč s tem, da bi rada sprejela v vladu kako opozicijsko stranko, najraje Davidovića, da bi s tem odbila Pašićev udarec. Ta boj je vseskozi zelo zanimiv. Veliko vprašanje je, če se bo Pašićevemu ugledu posrečilo ohraniti enotnost stranke.

Skupščinski odbori, zakonodajni odbor, finančni odbor in odbor zakonov za izenačenje davkov delujejo tudi med počitnicami. Debate so prav živahne in se jih poslanci Jugoslov. kluba najvestneje udeležujejo. Če sploh kdo govori, govori poslanec Jugoslov. kluba. V vseh treh odborih, to je treba poudarjati, Radićevci pridno molče. Dosedaj je govoril en sam poslanec Pucelj-Radićeva stranke.

Zakon o centralni upravi ima namen preurediti ustroj ministrstev. Skrčilo naj bi se število ministrstev in posli odpravljenih ministrstev naj bi se dodelili drugim ministrstvom. Jugoslov. klub predlaga in zahteva, da se osnuje in organizira 11 ministrstev. Odločno zahteva, da ministrstvo za socialno politiko ostane in da se mu pridruži ministrstvo za narodno zdravje.

V odboru o davčnem zakonu je bil v razpravi zemljiški davek. Poslanci

Jugoslov. kluba so dosegli marsikakšne boljše. Marsikakšna za Slovenijo krvavo potrebna določba pa ni prišla v zakon, ker bi se mogla uveljaviti le v Sloveniji. S tem se je ponovno dokazalo, da ne smemo Slovenci nikdar odnehati od svoje zahteve po svoji lastni zakonodaji, ako hočemo ostati na dosednji višini, tako v gospodarskem, kakor v socialnem in kulturnem oziru.

Preteklo nedeljo je Radić priredil v Splitu shod, kjer je doživel nov polom. Že njegov žalosten govor, v katerem je napadal ministre svoje lastne stranke, je pokazal nagoto Radića samega. K polomu pa so pripomogli Splitčani, ki so mu shod razbili. Da je Radićevi stranki v Splitu odzvonilo, dokazuje dejstvo, da je v Splitu proti Radiću demonstriralo več kot tisoč ljudi. Gotovo niso med zadnjimi vzroki, da so Splitčani tako razburili nad Radićem, tiste besede v njegovem govoru, s katerimi je v Dalmaciji trdil, da nettunske konvencije za Dalmacijo niso škodljive, pri čemer Radić pač ni pomislil, da se borni Dalmatincev živo zaveda, kako težak je njegov boj za obstanek in da se mu obeta poslabšanje tega boja po nettunskih konvencijah.

Boj angleških rudarjev.

Stavka angleških rudarjev še vedno traja. Rudarji so neuklonljivi, ker vedo, da bi njih poraz pomenil tudi poraz vsega angleškega delavstva, da celo tudi na kontinentu bi bile posledice za delavstvo usodepolne. Toda kljub temu, da se je celo vlada postavila na stran rudniških podjetnikov je enotnost vseh strokovnih organizacij večja kot je bila kdaj poprej. Vlada zastoj računa na neenotnost in nevtrajnost rudarjev. Sedaj je ukinila sedemurni delavnik, ki je doslej veljal za angleške rudarje, obenem pa je, hotoč omiliti nevoljo rudarjev, izdelalo tudi načrt za popolno preureditev angleške premo-govne industrije, ki pa nikakor ne bi mogel od pomoči v polni meri sedanjih krizi angleškega rudarstva.

Proti osemurnemu delavniku se je rodil energičen odpor. Rudarji so izjavili, da ga ne priznajo pod nobenim pogojem in bodo storili vse, da izvedbo osemurnega delavnika preprečijo. Izjave so popolnoma resne in je gotovo do boja angleškega delavstva še velik in pomemben za delavstvo tudi drugod. Posebno še radi tega, ker tudi v angleški vladni koaliciji zmagajuje konservativci, ki hočejo ob tej priliki popolnoma uničiti strokovno gibanje, brez ozira na to, kako škodo naj bi prinesel ta dolgotrajni boj. Razumljivo je potem, da tudi za rudarje velja: energičen boj do konca!

Vlada, ki je v tem boju pokazala svojo popolno nemoč, skuša omalovaževati prave zastopnike delavstva in stopiti v pogajanja z neodgovornimi osebami. Strokovne organizacije pa so že vnaprej dale popolno zagotovilo, da je vsak poskus razbiti enotno fronto štrajkujočih rudarjev obsojen na polom. Če so katerikrat nastala različna mnenja med delavstvom glede taktike in metode boja nima to prav nikakega upliva na to, da ne bi vsi delavci stali vedno enotni v boju proti združenim napadom vlade in podjetnikov.

Vrhovni odbor angleških strokovnih organizacij je pričel sedaj veliko kampanjo, da preskrbi sredstev za podporo štrajkujočim rudarjem, da mobilizira javno mnenje proti vlad

in spravi vse do zadnjega moža v strokovne organizacije. Moral bo uporabiti sredstva in moč strokovnih organizacij, da do konca izvede boj proti vladi in rudniškim podjetnikom. Saj ne more biti nobenega dvoma več, da stoje v tem boju na tehtnici interesi celokupnega delavstva. Saj je tekom stavke utrpelo delavstvo že preko 16 milijonov funtov šterlingov škode na svojem zaslužku.

Izvršilni odbor rudarske internacionalne zveze je na svoji zadnji seji sklenil, da smatra podaljšanje delovnega časa ne samo kot ogroženje rudarjev, temveč tudi kot neprenosljiv udarec za delavstvo po vseh panogah industrije. To je poskus, ki bo v slučaju uresničenja imel usodepolne posledice za rešitev vprašanja delovnega časa po vsem svetu. Zato je tudi v prvi vrsti naperjen boj proti temu, da bi se odkoderkoli mogel uvažati v Anglijo inozemski premog, v drugi vrsti pa gre akcija za tem, da se angleškim rudarjem tudi finančno odpomore.

Ali je organizacija potrebna?

Organizator bo naletel zelo velikokrat pri svoji agitaciji na odgovor delavcev in delavk, češ da ni potrebna organizacija. Še več, organizacija poedincu celo škoduje, ker se hoče znebiti delodajalec predvsem onih delavcev, kateri so stanovsko zavedni in ki više z vso močjo svoje duše na svojih organizacijah. Pod to ali ono prevlezo zlete taki značaji neredko iz podjetij. Res je, da je danes tak položaj. Danes je doba, ko ne mara odločujoč svet odločnih ljudi in kremenitih značajev. Današnja družba je namreč razkrojena, udana samo slu po ugodnosti in razkošju ter pohlepu. Se peha za sredstvi, da bi ugodila svojemu poželju. Zato je čisto naravno, da sovražni take značaje, ker vidi v njih glavno zapreko svojemu cilju. Ker pa hoče biti prosta, ker hoče imeti čisto pot, zato neusmiljeno vse pohodi, četudi ječe in stokaajo pod tako krutostjo posamezniki in cele družine. Žrtve padajo, sedanja poganska družba pa raja in kuje načrte, kako bo spravila pod suženjsko komando ne samo delavca proletarca, ampak vse delovne sloje.

Da, med maso trosi ta družba, da so organizacije nepotrebne. Saj ne dosežajo nikakih uspehov! Gospodujoči sloji napravijo, kar hočejo. Masa posluša, postaja topa in se oddaljuje od svojih organizacij. Rezultat? V Sloveniji je organiziranega delavstva slaba tretjina.

Resnica je. Organizacije so nepotrebne, toda ne za delavce, ampak za delodajalca.

Kaj je program strokovne organizacije? Da pribori za pošteno delo pošteno plačilo, tako da bo delavec v položaju, da uredi življenje, ki je dostojno človeka.

Ozrimo se po Sloveniji. Brezposelnost narašča, delo se skrajšuje, plače znižujejo. Delavec se mora boriti le za goli kruh, na kaj več ne more misliti, pa še vesel mora biti, če ima tega, čeprav v pišli meri. Kaj pa delodajalec? Ali on trpi, ali se je on kje omejil? Iste dividende, ista razkošnost, če ne še večje, ista razsopnost kakor prej. Kako velik kontrast! Kdo vse to omogoča! Delavec sam. Kapitalist je organiziran, delavec razbit.

Ozrimo se na stanovanja. Oni, kateri tarna, da propada, da je blizu poloma, da ima velike izgube, da je

edina rešitev v znižanju mezd in v podaljšanju delovnega časa, živi v razkošnih stanovanjih z nadstevilnimi sobami, delavec je stisnjen v kleti, podstrešja, v vagone ali v kake temne, zatohle luknje, kjer hira s celo družino. Za delavca je stanovanjska kriza in on mora potrpeti.

Ali kako je z delavskim pravom? Imamo zakon o zaščiti delavcev, inspekcijo dela itd. Toda učinka ni nikjer. Vladajoči sloji ignorirajo vse te zakone. Vzrok je pa zopet delavstvo samo, ker je neorganizirano, nespodobno, da bi branilo svoje pridobitve.

Delavstvo se je živelo v neko čudno manijo, da se ga bodo velikaši usmili in da mu bodo sami od sebe priznali, kar mu gre.

Toda razvoj zgodovine uči, da je dobil od vsakokratne družbe mali človek le to, kar si je priboril. Na kar se more in sme delavec zanesti je edino on sam, samopomoč. Kljub splošni mizeriji bi bilo marsikaj boljšega, ko bi se delavstvo zavedalo samo sebe. Ko bi se zavedalo, kako velikega pomena je za človeško družbo in za njen obstoj, bi se ootreslo otopenosti, se pričelo združevati in sodelovati v organizacijah. Ko bi delavstvo pravilno razumevalo svojo nalogo v družbi, bi prišlo kmalu do sodelodoločevanja v državi. Tako pa, kje smo še do cilja!

Vsakemu delavcu mora biti jasno, da ni dovolj, da se ustvari zakonit socialne vsebine, ampak da ono sodeluje pri njih in nič manj pri izva-

janju teh zakonov. Kruh ni vse. To da delavcu le možnost da živi. Toda, ali naj bo le to plačilo za njegov znoj in trud? Ali mu njegov trud garantira existenco v slučaju onemoglosti in starosti? V sedanjih razmerah ne, bi mu pa moralo.

Ali če trdi delodajalec, da propada njegovo podjetje brez njegove so-krivde, ali ima delavstvo možnost, da bi lahko pregledalo poslovanje podjetja ter dognalo njegovo rentabilnost ali nerentabilnost? Nima, pa bi moralo imeti.

Ali ima delavstvo varstvo, da ne bo pcedinec izkoriščen po kapitalistu, ampak da bo njegova plača določena po skupni pogodbi? Danes ga nima, pa bi ga moralo imeti.

Ali ima delavstvo možnost, da se lahko in kam pritoži, če je izkoriščen, prenizko plačan ali na ceste vržen brez krivde? Danes še ni take ustanove, pa bi morala biti.

Delavstvo se mora zavedati, da ne bo rešeno njegovo vprašanje in zagotovljena njegova existenca, dokler ne bodo priznane njegove minimalne zahteve: Zavarovanje za brezposelnost, onemoglost, starost; Ustanova delavskih svetov; sovodstvo pri podjetjih; sosodbe pri sporih; zakonito priznane kolektivne pogodbe in delavska razsodišča.

To niso fantazije. To je dosegljivo, toda doseglo bo le do zadnjega moža in žene organizirano in strogo disciplinirano delavstvo.

strstvo soc. politike z dne 24. junija 1925, št. 223. Kolkovana je bila z 25 Din. Prosim, naj se novi invalidski zakon v korist vojnih invalidov popravi temeljito in naj bi se k temu upoštevali predlogi invalidov samih.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva. Vsem skupinam in plačilnicam, posameznim članom in vsem, ki imajo v tem ali onem oziru opravka v tajništvu se sporoča, da so uradne ure vsak delavnik od 8. do 14. ure dopoldne in od 16. do 18. ure popoldne. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Brezposelnim članom. Ker je ena glavnih nalog organizacije tudi ta, da pomaga brezposelnim članom do zopetne zaposlitve ali gnotne podpore, se pozivajo vse skupine, da prijavijo vse brezposelne člane zvezi. Zgodi se, da se od strani delodajalcev večkrat iščejo delavci raznih strok in poklicev. Če organizacija nima v evidenci brezposelnih, ne more ustreči brezposelnim. Posledica tega je, da čestokrat dobijo delo namesto brezposelnih manj ali pa celo nepotrebni. Brezposelni naj se tudi prijavijo Drž. Borzi Dela. Ne pustimo, da nas tepe lastna malomarnost.

Malomarnostem v uvaževanje. Kdor misli, da zadostuje že samo dobra volja za rešitev izpod kapitalističnega jarma, se bridko vara. In kdor misli, da že samo dobra volja zadostuje vršitvi stanovske in organizacijske dolžnosti, se isto moti. Skupine, ki imajo sicer dobro voljo toda brez vidnega udejstvovanja čakajo v dobri veri, da mora uspeh sam priti, se tudi motijo. — Ne moremo preko tega, da skupine, ki so jim dobro znane dolžnosti do organizacije, vljudo naprošamo, da plačajo zaostale prispevke, ter da v bodoče tudi gledajo na red in disciplino. Primorani smo prizadete skupine resno pozvati k dolžnosti in disciplini. Naša organizacija ne rabi članov za »štafažo« ali reklamo. To prepuščamo drugim. V bodočnosti stojimo pred važnimi nalogami. Za uspešno dovršitev teh nalog rabi organizacija resnih, zavednih in zrelih ljudi. Zato odklanjamo vsakega, ki bi hotel pristopiti v naše vrste samo za to, ker je krščanskega mišljenja ali ker ima dobro voljo, ker vemo, da nas tako prvi kakor drugi ne more rešiti, če ni med članstvom pravega razumevanja, praktičnega strokovnega in organizacijskega dela, delavske zavesti in solidarnosti, sočutja in medsebojne bratske ljubezni. Skupine naj se zavedajo svoje velike dolžnosti do zveze in naj ne trpe, da bi gotovi sebični ljudje zavirali uspešno delo v organizaciji. Vsak član naj ima vedno pred očmi le to, da organizacija zavisi le na rednih prispevkih svojih članov. Če ne bomo sejali, tudi želi ne bomo!

Razširjajte »Pravico«!

neumorna burja, na koncu pa nam bodo zabrenkali par lepih šmiklavški in ljutomerski tamburaši od Krekove mladine. Vavpotič za kongresno zborovanje ni primeren.

Moj spremljevalec Ivan Husjak je že star delavec. Zagreb mu je njega dni dajal kruha. Bil je tam tudi organiziran; seveda pri socialnih demokratih. Krščanski socialisti se tam ne morejo razviti, dasi je ugoden teren in za začetek dovolj razboritih katoliških Hrvatov. Kolikokrat so mi v mislih bratje Hrvati, naši pučkaši! Kadar me zanese pot v lahkokrili Zagreb, vedno in vedno se mi zahoče konkretnega dela. Te strele pa debatirajo o vsem: O Rimu, o katoliški akciji v Franciji, v Italiji, o težkočah agrarne reforme na Hrvaškem, in že imaš — sa svim novo pitanje, sedem pitanj! Vrag vzemi vsa hrvaška pitanja! Pri nas pitajo pobalinje kose, ženske peteline, gosi in purane, moški vole, organizatorji pa organizirajo, da je joj, pa magari, da jih sem in tja kaksi sodrugi malo »preprašijo«. No, Radića k nam. Ali pa mi doli. Par naših organizatorjev v Zagreb. Kako hitro bodo začeli vtikati svoje nosove v Frankovo cikorkijo in v druga podjetja. Ne bo dosti besed na shodih, pač pa članov, organiziranih članov.

O viničarski organizaciji.

V vinorodnih krajih okrajev Ljutomer, Ptuj in Maribor tvori pretežno večino prebivalstva viničarski stan. To je posebna vrsta delavstva, posebnost po svojem stanovskem življenjskem obstoju, javnosti povsem nekaj nepoznanega v svojih problemih v viničarskem vprašanju. — Doživeli pa smo v splošnem razvoju tudi to, da se je ta do sedaj nepoznan, od javnosti neupoštevan najstarejši delavski stan, začel probujati in zahtevati zase enakopravnost v gospodarskem kakor socialnem oziru. Stanovska zavest in krute povojne razmere so dale našemu viničarju smisel za združenje, za organizacijo. — V Ljutomeru se je ustanovila »Strokovna Zveza viničarjev ter kot zakonita predstaviteljica štiridesettisoč družin viničarskega stanu stopa vedno bolj in bolj v našo javnost z namenom, strniti pod svoje okrilje vse slovenske viničarje, boriti se zanje proti krivicam, upostaviti na temelju krščanskih načel pravične delovne pogoje, jih socialno in strokovno naobraziti ter tudi viničarjem priboriti vse socialne pravice.

Iz strahu, da bi se ta veliki delavski stan prestrumno ne organiziral, da bi kot tak samozavestno ne čutil velikega svojega produktivnega pomena v vinogradništvu kot najbogatejši panogi poljedelstva, ali pa iz napačnega pojmovanja naših stremljenj, so se rodila gotova nasprotovanja nekaterih krogov proti naši strokovni organizaciji. Očita se nam, da smo proti obstoječemu družabnemu redu, da hočemo agrarno reformo vinogradov, da zahtevamo krajši, oziroma 8 urni delovni čas, da s temi zahtevami kot taki mi že kršimo občestvo drugih z nami soživečih stanov, predvsem kmetov. Te trditve pa niso na mestu ter imajo po našem mnenju samo namen, nas ravno ovirati v občestvenem razumevanju in nas osovražiti pri kmetih zato, ker hočemo svoj stan združiti ter mu priboriti mesto enakovrednih z drugimi. Zato smo primorani javno in odkritosrečno povedati svoj program ali predvsem odgovarjati na gorenje trditve ter podati pojasnila o našem stališču tistim, ki nam stoje najbližje, pa se nam radi napačnih govoric kažejo neprijateljske.

Res! Vedno in povsod poudarjamo, da je treba sedanji družabni red izpremeniti zato, ker je njegov prevladujoči glavni cilj izkoriščanje ter nasilje močnejšega nad šibkejšim, bogatega nad revnim. Trdimo; da danes v večini zmaga mrtva reč nad duhom življenja ne samo v posedujočih slojih, ampak tudi med delavstvom samim in da se zaradi napačne materialistične ideje veliko greši na obeh straneh. Proti temu pa tudi povsod

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale.

Konstituiranje načelstva. Na prvi seji načelstva Jugoslovanske strokovne zveze se je odbor konstituiral sledeče: Predsednik Gostinčar Jože; I. podpredsednik Žumer Srečko; II. podpredsednik Rutar Jože; blagajnik Valant Milan; odborniki: dr. Andrej Gosar, Košir Franc, Žužek France in Peterlin Srečko.

Strokovna zveza rudarjev.

Centrala rudarjev. Morda želi kdo od delegatov, ki bodo prišli na kongres, predlagati kake točke k resolucijam. Prosim, da si take stvari vsakdo skrbno zapiše, ker se bodo po močnosti upoštevale. Sploh na kongresu na dan z vsako zdravo mislijo, ker bo čas za to.

Zagorje ob Savi. Člane naše skupine opozarjamo na kongres. Naj bi prišli po možnosti vsi, ker bo isti zelo važen. Želeti je, da bi bili že jutraj pri 8 sv. maši.

Zabukovica. Naša skupina Strokovne zveze rudarjev je poslala dne 14. junija 1926 na soc. ministrstvo sledečo vlogo: Rudarski delavci držav-

nega premogokopa v Zabukovici se usojamo pritožiti potom Strokovne zveze rudarjev, skupine v Zabukovi, sledeče: Pritožimo se proti krivičnemu odvzetju draginskih doklad rudarjem in njih družinam pri državnem premogovniku Velenje in Zabukovca. Draginja je vedno enaka in še raste, rudarji omagujejo, družine lezejo vsak dan v večje dolgove. Rudarska mladina slabi na zdravju. Radi bede in pomanjkanja zapuščajo rudarske delavce moči in vsled dolgov je polovico družin izročenih odvjetnikom in sodiščem. Torej popolnoma obupen položaj. Naše prošnje na razna ministrstva, čeprav so pravilno kolkovana, se ne rešujejo, niti ne dobimo odgovora. Dalje najenergичneje protestiramo proti odgovoru na intervencijo g. nar. poslanca Vlada Pušenjaka na Ministrarstvo za rube in šume v Belgradu, oziraje se na odlok slednjega v točki 2. Prosim, da se točka 2 reši in sicer, da ostane pogodba izza 1. 11. 1923 v veljavi. Ker delegatje delavcev nismo pristali ob priliki konferencie v Sarajevu na kako znižanje plač, je odgovor v točki 2 neuteemeljen. Prosim, da se ugodno reši naša prošnja vposlana na mini-

France Žužek:

Med viničarji.

(Vtisi z letošnjih majskih zborovanj.)

V SLAMNJAKU NAD LJUTOMEROM.

Že geološko so zanimivi ti viničarski kraji. Če greš od Ormoža proti Ljutomeru peš, vidiš vinograd pri vinogradu, trto ob trti. Ljutomer pa ti sliko dobesedno pretrga: takoj za mestom se začne mursko in prekmursko polje, ki naglo prehaja v malo mažarsko nižino z Veliko Kanižo in lepim Blatnim jezerom (Balatov!). Ja, ta mažarsčina: blato je balatov, klobasa je kolbasz, sluga je szolga, mačka je a macska, dvor je az udvor, pes (kuža) je a kutya, šetati je šetalni, obedovati je ebedelni, večerjati je vacsarazni, slama je soloma, brana je borona, ciganski prvak je vojvoda — pa so še šli in Slovake niso imenovali drugače kot a Tot, kar je isto kot gornještajski »Todl« — In vendar na vsak korak sledove sinov Slave. Kako že poje Prešeren v »Krstu pri Savici?«: »Največ sveta otrokom sliši Slave«. Ko so med vojno potovali naši fantje-ujetniki s pomočjo slovenskega jezika tja do Koreje in v bližino Port-Arturja, tedaj je avstrijski prosvetni

minister omenjeni Prešernov pasus ukazal črtati iz srednješolskih beril. Podobne reči uganjajo izvestni ljudje tudi danes. A naš »dialekt« je močnejši od prosvetnih ministrov. V Ameriki, Franciji, Belgiji, v Maroku in v Palestini, — povsod shajajo naši fantje z njim in bodo še dolgo.

Pod vnožjem ljutomerskih gor, skoro prav pod klancem čepi Rakoveča gostilna. Lična je in marsikateremu vozniku uteši glad in žejo. Tja sva krenila s tovarišem Husjakom, ki me je spremljal, da ob pol litru dobrega vina malo pokramljava in se založiva s cigaretami. Bil je že trden mrak in prižigali so petrolejko. Kar prec smo bili na politiki, politikarjih in govornikih. Radić, Korošec, Hohnjec, pa dr. Gosar, ki še tako dolgo hodi v Ljutomer, da so ta čas spili in prodali zadnjo čašo »sedemnajščka«. Je hudo: Kranjec, zlasti pa Kraševac nikoli ne utegne. Vedno je zaposlen. Študira, piše, grunta, tuhta. Upajmo, da bo dr. A. Gosar povedal, pošteno besedo našim viničarjem še vsaj ob priliki njihovega I. kongresa. Ali kaj mislijo na 7. in 8. december 1926? Tedaj bi se prav lepo zborovalo v društvenem domu v Ljutomeru ali pa v Slamnaku pri tovarišu Husjaku. Med debato nam bo muzicirala

V enem letu pa delavski list, pobratim naše »Pravice«. »Radničko pravo« naj bi mu bilo ime. Bomo videli: Morda bo dvignila naš pokret na Hrvaškem Dalmacija s Splitom? Zdi se vsaj, da je tam manj »pitanj« kot v Zagrebu.

Ko sva se s tov. Ivanom Husjakom od Rakovca polagoma vpenjala proti Slamnaku, sva rekla marsikatero. Husjak, je od začetka v naši viničarski organizaciji. Je požrtvovalen in vse do dna razume. Najbolj mu je žal, da ni nikoli imel daru govora. Zato pa mu je Bog dal koš drugih dobrih lastnosti: miren je, previden, pošten, skrajno potrpečljiv in globoko veren. Njegova velika viničarija je na razpolago vsem: »Krekovi mladini« in »Strokovni zvezi viničarjev«. — V zadnjih dveh letih se je tov. Husjak kar nekam pomladil. Vesel je, ko vidi, da se viničarska armada vendarle polagoma probuja. Visoko ceni sedanjega tvojca, ki je sicer samouk, a pozna socialna vprašanja, govori pa kakor malokateri inteligenten govornik. In kar je glavno: neprestano je na delu: Organizira sestanke, shode, piše, predava, intervenira. Upamo, da ne bo omagal in da mu bo sledil še ta ali oni iz viničarskih vrst samih.

(Nadaljevanje.)

naglašamo, da je edin pripomoček za ozdravljenje današnjih razmer praktično krščanstvo. Zrevolucionirati je tedaj treba pogubne nazore človeštva o samopašnosti, dobičkarstvu in materializmu ter upostaviti nazaj ideje onega, ki uči, da smo vsi zemljani bratje in sestre med seboj (kakor delavec tako gospodar in obratno) ter, da smo vsi otroci enega samega Očeta, z enakimi pravicami do življenja. Po našem ni dober kristjan tisti, ki sicer moli, a ima vedno pripravljeno stisnjeno pest v žepu, da lahko vsak hip udari svojega bližnjega. Hočemo obojestranskega krščanskega udejstvovanja: Kar moliš, kar govoriš, da to tudi storiš. S tem imamo tukaj novega človeka, ki bo storil nov družabni red ter mislimo, da nas lahko razume vsak. Komur se pa hoče sedanjega družabnega reda in njegovih razmer, kdor je v strahu zanj, temu je pač po volji vse, kar se danes izvaja, če že mogoče tega i sam izvajati ne pomaga.

Naše vinorodne kraje posedujejo največ meščanski krogi, »Her-schaften«, grofje, redovi in ustanove. Izmed teh so največ tujerodci. Vsak lepši kos zemlje za vinograd je zaseden skoraj od tujca. Tako je večina domačinov brez svoje grude, brez svoje strehe. Vselej dokažemo, če je treba, resnico, da je v malenkostnih izjemah položaj viničarja ravno najslabši tam, kjer služi večjemu vinogradniku. Slabše plače v denarju, neprimerna stanovanja, manj svobode več trpljenja, več zapostavljanja in šikaniranja po tretjih osebah itd. Tedaj, če mi kot organizacija ščitimo in se borimo za gospodarske interese viničarjev, če zahtevamo, da naj ima viničar pošteno človeka vredno existenco, da se naj v ta namen plače zboljšajo, naj bodo stanovanja viničarjev morali, zdravju in njih gospodarstvu primerna, da zahtevamo kot delavski stan zavarovanja vseh oblik, na se uzakoni viničarski red, tedaj, če to ni mogoče, pravimo, nastopi tukaj pač nujno vprašanje agrarne reforme vinogradov — potem ni to demagožija. Nikoli nismo mislili ali učili: tovariš, kar vidiš danes pri bogatinu ali pri velevinogradniku, glej, da čimprej pridobiš sebi, ampak mi programatično zahtevamo zase samo pošteno življenje ob pravičnih delovnih pogojih. To je samo nujna borba za obstoj našega življenja, katerega nam je Bog dal in z njim vred tudi pravico, boriti se zanj.

O delovnem času naglašamo, da hočemo enotnosti v istem, da se naj sistem delovnega časa uvene isti, kot je v ljutomerskem okraju. Pri deri (brez hrane) je nastop dela ob pol osmih zjutraj in se konča ob pol šestih zvečer vstevši pol ure počitka pred in popoldan ter eno uro opoldan. Ni krivično od nas, če zahtevamo, da se naj delovni čas stori enoten, ker so dnevne plače tudi še enot-

ne, dočim morajo viničarji ormoškega okraja delati eno uro več in viničarji na Vurbergu do solnčnega zatona ali tri ure več za isto plačo. Ne verjame-mo, da bi radi upeljave tega delovnega časa trpelo naše narodno gospodarstvo, če ne trpi najmanj ono v ljutomerskih krajih.

Da smo kdaj nastopali v organizaciji proti kmetu, ter namenoma kršili prijateljske odnose med obema stanovoma, nam nikdo ne more očitati in ne dokazati. Naš dr. Krek je dejal: »Kmet in delavec sta absolutno nedeljiva enota.« Tega se tudi v polni meri mi zavedamo in nimamo sploh povoda drugače storiti. Saj je viničar pri delu večine kmetov še danes najboljši plačan, ker dobi za čas dela hrano in še povrh toliko plače v denarju kakor pri gospodi brez hrane. Kmeti viničarji tudi niso izpostavljeni tolikim šikanam kot gosposki in še se najde, da viničar in njegov gospodar kmet tvorita celo skupno družinsko občestvo. Zgodilo se je, da smo morali odločno nastopiti za pravice viničarja, ne pravimo pa, da so zaradi nekaterih vsi kmetje napram viničarju slabi, kakor bi ne bilo prav, če bi radi nemarnosti nekaj naših oseb obsodili vse viničarje kot take. Razrednega boja ne maramo ter ga sploh ne izzivamo. Rama ob rami naj bo! Kmet, delavec, obrtnik, takozvani — mali sloji — naj se združijo, organizirajo vsak po svoji proti kapitalizmu, ki žre žulje in kri nas vseh. Kot v poljedelski državi naj predvsem poljedelec in poljedelski delavec držita skupaj ter si vzajemno in pravično delita med seboj dobrine, za katere se oba trudita in katere dans ravno vsled razcepljenosti v pretežnem delu uživajo drugi.

Tako je naše stališče v tem oziru. Kdor trdi drugače, je proti nam. Nezadovoljstva ne bomo užigali, za pravice se bomo borili dosledno tam, kjer so res krivice. Naše zahteve za zboljšanje položaja bodo samo tolike, kolikor so pravične in socialno dobre. Mi se bomo vedno ozirali na deljanske potrebe posameznikov kakor tudi skupnosti vseh stanov. — P. Rozman, viničarski tajnik.

Izseljevanje rudarjev v Francijo.

Delavska zbornica nam poroča:

V sredo 23. junija je odšel v Francijo drugi transport rudarjev. Prvi, ki se je odpravil sredi maja, je obsegal 46 delavcev z družinami za železrudnik Société Metallurgique de Knutange v Alzaciji, zadnji pa 120 rudarjev-samecev, od kojih jih odpade 15 na železrudnik Société des Acieries de Longwy v Alzaciji, ostali pa na premogokop Société des mines Courrières, Billy Montigny, Pas de Calais v severni Franciji.

ponemčevanja z uradništvom ministra Bacha, ki je nekemu slovenskemu poslanstvu celo smešno očital, da mislijo na ločitev od Avstrije.

Desetletja med 1850. in 1860. je kakor v vsej državi bilo tudi pri Slovencih kakor pod debelo snežno odejo. Ob Krekovi zibelki pa je že začela cveteti pomlad; kajti pesniško generacija, ki ji je ostal v duši duh l. 1848. in je sedaj stopala v moško dobo, je gnala nacionalna, slovenska misel v drugi meri v boj kot sodobniki Prešernove. Ne samo, da je zapel Simon Jenko svojo »slovensko marseljezo«: Naprej, zastava slave!, ne samo, da je dal Simon Gregorčič, »goriški slavec«, izraza nacionalnemu čutu v pesmi, ampak še več: Fran Levstik, Josip Stritar in Josip Jurčič so šli v boj proti vsaki pedanteriji, formam in šablonam ter zastarelim navadam. S tem, da so čašcene »pisatelje« in »pesnike« mrtvih šemarij brezobzirno skritikovali in slovenskega pisatelja neumorno navajali k narodnemu jeziku, k govoric preprostega naroda, so razčistili ozračje in uravnali pot pravi umetnosti; kajti, ko je Levstik zahteval opis domačega življenja v domačem jeziku in z mislimi domačije, »da bo videl Slovenec Slovenca

V četrtek 1. julija je odšel v Francijo tretji transport rudarjev, ki je obsegal 64 samecev in 45 obojitelj. Njihova pot jih vodi deloma v železrudnike v Alzaciji, deloma v premogokope v severni Franciji. Potne stroške za obojitelj plača proti majhnemu povračilu Delavska zbornica iz izseljenškega fonda, za kojega je v ta namen prispevala nekaj denarja Trb. prem. družba.

V soboto je odšlo 60 samecev tudi v Dalmacijo, v premogokop Siverič. Vrše se še nadaljnje redukcije, med njimi mnogo oženjenih, a za te je še negotovo kedaj bodo pripravljena potrebna stanovanja.

Transport oskrbuje Francosko generalno izseljeniško društvo v Zagrebu, B. cesta 33, in se morejo posamezniki obračati tudi nanj za vse potrebne informacije glede izselitve v Francijo.

Kar se tiče rodbin, je ministrstvo socialne politike na intervencijo Delavske zbornice dovolilo izselitev 44, ki bi jih bile pripravljene sprejeti francoske družbe takoj, ko bodo urejena primerna stanovanja. Priporoča pa se družinam, naj si zaenkrat še ne delajo stroškov z nabavo potnih listov, ker ni predvideno, kedaj bi mogli oditi še nadaljnji.

Delavstvo se opozarja, da je izseljeniška akcija namenjena le onim, ki so brez dela, drugim pa se svetuje, naj ostanejo pri svojem delu v domovini.

Po došlih informacijah je pripravljeno sprejeti večje število delavcev tudi podjetje Dukič v Trbovljah.

Tedenske novice.

Za revizijo pravilnika o bratovskih skladiščih je posl. dr. Gosar vložil na ministrstvo za šume in rude vprašanje, v katerem opozarja na nujnost, da se pravilnik o bratovskih skladiščih revidira in da naj minister brez odloga skliče v ministrstvu tozadevno anketo.

Skupen izlet Stokovne zveze javnih nameščencev, somišljenikov SLS, v Kamnik je preložen na 11. julija in ne na 4. kakor je bilo prvotno določeno. Odhod z drugim vlakom ob tričetrt na 8 z glavnega kolodvora. Člani, pridite z družinami in prijatelji — Odbor.

Občni zbor Trboveljske premogokopne družbe, ki se je pred kratkim vršil, je sklenil, da se izplača za leto 1925. ista dividenda kakor lansko leto, t. j. 30 Din za delnico. Koliko ubogih delavcev je bilo tekom leta vrženih na cesto in pahnenih rodbin v pomanjkanje in obup samo vsled tega, da so se na letošnjem občnem zboru TPD razdelile dividende v isti višini kot lansko leto.

Slaba vzgoja. V kolodvorski ulici v Ljubljani je menjalnica; ko je bila soproga lastnika sama v menjalnici,

so vstopili štirje fantalini, ki so go spo obkolili, eden pa jo je udaril s pendrekom po glavi. K sreči je imela še toliko moči, da je skočila k oknu in zavpila na pomoč, nakar so fantje zbežali. Sedaj ima že vse v rokah policija.

Brezalkoholna produkcija. Ljubljana, Poljanski nasip 10-1 pošlje vsakemu naročniku »Pravice« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

Smrt pri podiranju dreves. Na Pobrežju pri Mariboru je sprevednik drž. železnice Fr. Lešnik podiral drevesa. Pri podiranju ga je eno drevo pritisnilo tako nesrečno, da je obležal nezavesten in so ga morali prepeljati v bolnico, kjer je umrl radi notranjih poškodb.

Avtomobil je povozil na cesti v Krčevini pri Mariboru 4 letnega železničarjevega sina A. Birsu. Otrok je med prepeljavo v bolnico umrl.

Nova železniška postaja. Dne 29. junija je bila otvorena nova železniška postaja Pušenci pri Ormožu.

Smrt v tujini. V Ameriki je na delu ubilo 39 letnega rojaka Antona Čampo. Delal je v rudniku na parni lopati, ko je padel nanj težak hlod in mu zdrobil glavo. Zapustil je vdovo in pet otrok.

Smrtna nesreča. Pri obiranju črešenj se je smrtno ponesrečil posestnik Ivan Bizjak z Malega vrha v Savinjski dolini. Po lestvi je zlezal na visoko drevo. Pod nogo pa se mu je utrgala veja, za njo še takoj druga, vsled česar je padel skozi veje na tla in obležal s težkimi notranjimi poškodbami. Prepeljali so ga v celjsko bolnico, kjer je pa drugi dan izdihnil.

Avtomobilska nesreča. V bližini vasi Veliki Gaber na Dolenjskem sta naenkrat počili obe desni pnevmatiki avtomobilu, v katerem je vozil šofer Avgust Korotaj ravnatelj delniške družbe za eksploatacijo gozdov ing. Premroua. Avtomobil je vsled tega zdrknil v globok cestni jarek. Šofer je bil na mestu mrtev, ravnatelj pa je dobil le lahke poškodbe.

Neprevidnost. V Starem trgu pri Rakeku je posestnikova žena Marjeta Kovačič zakurila ogenj, da bi skuhal zajutrek. Ker pa ji ni hotelo goreti, je polila še tleča drva s petrolejem. Nenadoma se je vnel petrolej, plamen je bušnil v steklenico, ki jo je razneslo. Žena je bila naenkrat vsa v plamenu. K sreči so prihiteli pravočasno domači in sosede, ki so ženo pogasili. Smrtnonevarno ožgano so prepeljali v bolnišnico.

Hiša se je zrušila v vasi Dračevo v Hercegovini in pokopala pod seboj dva otroka. Izpod ruševin so izlekli strašno razmesarjeni trupli. Starši so bili ob času nesreče zaposleni na polju.

Povodnji v naši državi. Voda narašča posebno v južnem delu. Pri Belgradu je Sava narasla za 5 m nad normalo. Nikjer ne ostane brez škode.

V. Pitako:

Janez Krek.

(Hermann Wendel: Aus dem süd-slawischen Risorgimento.)

Samo okrepitev njegovega gospodarskega položaja je dala slovenskemu ljudstvu na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem moč, da se je mogel ubraniti pred prodirajočim nemštvom. Brez ozira na slovensko deželo, ki je v teku stoletij pretrgala nemški val, je v »Celjskih Slovenskih Novinah« marčne dobe opevala neka pesem, v kateri so se menjavale slovenske in nemške vrstice bratsko ljubezen obeh rodov:

Kak srečni smo mi brati
In schöner Steiermark!
Nam hudga ni se bati,
Die Einheit macht uns stark.

Toda vprav l. 1848. vzbujeni nemški nacionalizem je segel brezobzirno čez slabotni in komaj poznati rod po Adriji; celo Marx in Engels nista opazila, da ločijo poleg Hrvatov tudi Slovenci Nemčijo in Ogrsko od Jadranskega morja, »in Nemčija in Ogrska se ne moreta pustiti odrezati od Jadranskega morja.« Neposredno seveda so se pokazali poskusi splošnega

v knjigi, kakor vidi svoj obraz v zrcalu, tedaj je Jurčič izpolnil to zahtevo s svojimi kmetiški povestmi, iz katerih diha vonj domače grude. Kljub vsem nasprotjem in dasi je Stritar sanjal o mesijanskem poklicu Slovanov, je vendar vodil Levstik od njega oduševljeno mladino s svojimi jasnimi moškimi in določnimi nastopi proč od meglenega vseslovanstva, ki se je naslajalo samo ob številu drugih Slovanov in je trdilo, da je zgodovina samo nasprotstvo med Slovani in Germani, k pravemu in resničnemu. Nekaj tega je slišal Krek v svojih mladih letih, kajti njegova mati, žena nenavadnega poudarka, ki je po zgodnji smrti svojega moža l. 1875. tako ali tako prehranjevala družino z malo trgovino v Selcih na Gorenjskem, se je s pravo strastjo poglabljala v dela Prešerna, Stritarja in Jurčiča.

Levstik, Stritar in Jurčič so bili kolikor toliko tudi politiki. Ko so kanoni pri Solferinu in Magenti sprožili vprašanje, kako urediti avstrijsko državo, je po letu 1860. zopet razpela krila misel združitve vseh slovanskih dežel. Mariborski program iz l. 1865. je zahteval enotno vojvodino Kranjsko z vsemi njenimi deli in tudi misel o Notranji Avstriji, kot upravni

enoti Kranjske, Koroške, Štajerske in Primorske, ni mirovala. Toda razvoj je brezobzirno zatrl upe in stremeljenja malega slovenskega naroda, ki je stal ob poti kot plaha vijolica. Pač je bilo leta 1862. ukazano sodiščem obravnavati s Slovenci v njihovem materinem jeziku, pač je dobila slovenščina kot učni predmet dostop v višje šole, in vpeljava slovenskega učnega jezika v osnovne šole je dala podlago ljudski izobrazbi, ki je bila z gospodovanjem otrokom nerazumljive nemščine grozno zanemarljena in jo je pred letom 1848. dosegla komaj ena petina šoloobvezne dece. Posredno s tem so nastale tudi druge neuradne izobraževalne ustanove. Tako se je ustanovila l. 1864. Slovenska Matica po zgledu srbske in hrvatske Matice in leta 1852. v Celovcu ustanovljena Družba sv. Mohorja je med leti 1850. do 1870. poštirinajsterila število udov od 1116 na 16.175 in čitalnice so tudi napravile svoje, da se je izšolal slovenski kmet za aktivno sodelovanje v javnem življenju.

(Dalje.)

**Agitirajte
za »Pravico«!**

Cigani ugrabili dete. Orožniki so ustavili tri cigane, ki so prosjačili po občini Sesveta pri Zagrebu. V ciganskem spremstvu so dobili 12 letno deklico, hčerko neke vdove iz Popovača. S pomočjo te deklice so beračili in imeli tudi dokaj uspeha. Orožniki so deklico ciganom odvzeli in obvestili njeno mater. Cigane so izročili sodišču.

Za tiskovni sklad» Pravice« je darovala Kveder Ana, perica, iz Ljubljane 10 Din. Hvala lepa!

Društvo dipl. babic. V smislu sklepa, sprejetega na letošnjem obč. zboru dne 12. aprila t. l., smo vsem babicam, katerih naslovi so nam znani, poslali v zadnjih dnevih okrožnice in obenem priglasnice. Okrožnica v kratkih obrisih razlaga, na kakšni podlagi smo ustvarili »Podporni in provizijski sklad«. Predvsem opozarjamo, da smo mesečne prispevke za vse enako določili na 15 dinarjev. Obenem pa smo podpore, do katerih ima vsaka članica po najmanj 3 letnem rednem vplačevanju mesečnih prispevkov pod gotovimi pogoji pravico, določili v različnih zneskih, ki odgovarjajo številu let, katere je bila podpore deležna članica včlanjena. Članice, katere so 3 do 5 let vplačevale, dobe 50 odstot. one pa ko so vplačevale nad 40 let pa 100 odstot., torej celi znesek podpore, kateri se za vsako poslovno leto vnaprej določijo. Onim članicam, katere so dosedaj vplačevale po 20 dinarjev na mesec, je treba za tekoči mesec plačati samo razliko. N. pr. če je v aprilu in maju poslala 2 krat po 20 Din, to je skupaj 40 Din, plača za junij in julij samo še 20 Din. Obratno pa naj one članice, katere so vplačevale samo po 10 Din na mesec, doplačajo razliko in 15 Din za tekoči mesec. Vsaka članica naj izpolni priglasnico, čeravno je že delj časa včlanjena, ter naj vpiše kot datum oni dan, ko je faktično vstopila, da dobimo točen pregled. Če je kaka članica zaostala za vplačilom letošnje letne članarine ali z mesečnimi prispevki za podporni fond, naj isto vpošlje še tekom tega meseca. Ker smo okrožnice razposlali šele v zadnjih dneh, damo priliko za vplačanje tekočih kakor zaostalih prispevkov vsem članicam do konca tega meseca. Na novo vstopivše članice pa morajo vplačati prvi mesec 41 Din, in sicer 6 Din vpisnine, 20 letne članarine in 15 Din kot prvomesečni prispevek za sklad. Ko dobimo vposlanih gotovo število priglasnic tako od že včlanjenih kakor na novo pristopnih babic, bomo takoj razposlali poštne položnice, s katerimi naj potem članice odpošljejo svoje prispevke. S tem si prihranijo članice poštino, mi pa imamo lažjo kontrolo. Tovarišice! 15 dinarjev na mesec je tako malenkosten znesek, da ga lahko plača vsaka članica, društvu pa pripomore do razvoja in s tem sebi do poznejše podpore. V današnjih razmerah ne more nihče, pa naj si bo še tako dobro situiran, predvidevati, kako mu bo šlo v poznejših letih. Pa tudi tovariški čut nam veleva, da pomagamo denarno šibkejšim tovarišicam do zagotovitve eksistence na njih stara leta. Ako kaka tovarišica ni prejela naše okrožnice, naj nam to takoj sporoči, da jo ji določimo.

Dopisi.

Tržič. Nekdaj tako cvetoča usnjarska obrt in industrija v Tržiču, danes zelo naglo propada. Še pred letom dni so bila štiri usnjarska podjetja, da ne omenjamo tistih časov,

ko je bilo 12 in še več usnjarskih mojstrov, ko je usnjarska tovarna K. B. Mally bila na višku, kjer je bilo zaposlenih ca. 150 delavskih moči in se je v nji izgotovilo tedensko 3600 ovčin in nad 10 težkih kož za podplate, kar bi znašalo v današnji vrednosti minimalno Din 200.000. Danes ta obrat leži na tleh in ravno preteklo soboto je bilo odpuščenih 7 delavcev, ostale pa doleti isto prej ali slej. S kakšnim strahom gleda v bodočnost to delavstvo, kakšne občutke imajo oni, ki so v tovarni delali 20, 30, 40 ali še več let, kateri so s tovarno, rekel bi, postali eno, katerim je podjetje prirastlo na srce in so skoraj smatrali, da je njihova lastnina, ker bila jim je v resnici drugi dom. Danes jim to, za kar se je prelilo toliko in toliko znojnih kapljic grozi, da jim odreče vsakdanji zaslužek. Zakaj tako? To vprašanje si stavimo nehoti. Odgovor je čisto lahak. Zato, ker današnji gospodarski red popolnoma prezira delavca kot človeka, zato ker vlada neomejena gospodarska svoboda, neomejena svoboda vesti, neomejena politična svoboda, katera si nadeva dolžnost, da mora ščititi močnejšega pred šibkejšim, da mora izdajati take zakone in odredbe, da se šibkejši vedno bolj in bolj tlači. Kriv je liberalno individualistični duh, kateri je zmatiraliziral današnjo človeško družbo, ki je pomehkužil posedujoče, nemaničem pa je vzel zavest skupnosti. Zato trpi človeška družba, zato grozi delavcu na starost, da bo brez kruha, zato propadajo podjetja, zato propada tudi današnji gospodarski red. Gledajoč v bodočnost, si pa kršč. socialisti v Tržiču gradimo svoje podjetje. Imamo že lepo razvito usnjarsko in čevljarstvo zadrugo, v kateri je zaposlenih v usnjarskem podjetju 22 ljudi. Zadruga ima šele poldrugo leto življenja in je v kratkem času pokazala, da je zmožna življenja, da je delavstvo zmožno voditi gospodarstvo. Bodočnost imajo le ona podjetja, katera vodijo ljudje, ki so moralno močni. Moderni kapitalisti se bahajo, kako dobri gospodarji so. Če pogledaš malo za kulise, pa vidiš, kako je vse puhlo, da je vse na robu propada. Za prvorstjo propadajo kapitalistična podjetja in v propad gredo hiše in podjetja najbolj odličnih Tržičanov. Mi kršč. soc. pa mirno gledamo vse to v zavesti, da bodočnost Tržiča je v rokah krščanskega socializma.

Krekova mladina.

Iz centrale: Seja načelstva Krekove mladine se bo vršila v torek 13. t. m. v društvenih prostorih na Starém trgu 2 I. nad. — Okrožnice št. 22. smo razposlali vsem našim podružnicam, ki naj navodila točno uvažujejo in tudi izvrše. Ponovno pravočasno uredi glede objavljenja.

Krekova mladina Ljubljana je začela zopet s svojimi rednimi sestanki, kateri se bodo vršili redno vsak ponedeljek do zopetnega začetka Krekove socialne šole. Tovariši, ne zamuajte predavanj, udeležujte se jih polnoštevilno. — Preds.

Krekova mladina Sneberje-Zadobrova. Tukajšnja podružnica bo imela 11. t. m. svojo vrtno veselico pri g. Josipu Ložarju v Sneberjih. Med zanimivim sporedom bo tudi kuplet Jurček, ki dosedaj še ni nastopil v Sneberjih. Tamburaški zbor Krekove mladine Zalog-Spodnji Kašelj, bo prvič nastopil javno pod vodstvom tovariša J. Mrcine. Vabimo vse naše tovariše in prijatelje, da pohitijo med Krekove v Sneberje. Začetek vese-

lice je ob 3. uri popoldan. Vstopnina 3 Din. Čisti dohodek je namenjen za knjižnico naše podružnice.

Krekova mladina Zalog-Spodnji Kašelj. Naša podružnica je skupno s podružnico Sneberje-Zadobrova napravila izlet v Št. Jakob ob Savi k Baščat. Izleta se je udeležilo nad 70 članov in članic. Med prosto zabavo nas je kratkočasil naš tamburaški zbor in pevski zbor Krekove mladine iz Sneber. Za trud se ji tovariško zahvalujemo. Člani in članice obeh podružnic so izrazili željo, da bi tekom poletja priredili več takih skupnih izletov, da se medsebojno prijateljsko seznanimo.

Trbovlje. Naša podružnica si je sedaj ustanovila tudi dramatični odsek. Člani kakor članice so pakazali veliko zanimanje za dramatik in upamo, da bomo imeli na tem polju veliko uspeha. Režijo bo vodil čast. g. M. Gorogranc, režiser Prosvetnega društva v Trbovljah. Iz vrst članov se je pokazala želja, da bi se čimpreje ustanovil nogomet. Morda bomo tudi do tega prišli v bližnjem času, samo da najdemo primeren prostor za vaje. Priglašajo se vedno novi člani in članice, kar je znak, da stoji naša kulturna mladinska organizacija na zdravi podlagi in da je mladini res do napredka in izobrazbe.

Krekova mladina v Mariboru. Tudi v Mariboru se pripravlja že dolgo zaželjena delavska mladinska organizacija Krekova mladina. Prvi sestanek za ustanovitev podružnice se je vršil v soboto, dne 3. t. m., v prostorih na Koroški cesti 1. Sestanka se je udeležilo lepo število tovarišev, med katerimi se je razvila živahna debata o potrebi ustanovitve Krekove mladine. Sestanek je vodil strokovni tajnik Anton Denžič, ki je uvodoma poudarjal nujno potrebo po mladinski delavski organizaciji, da s tem ojačimo in utrdimo našo Jugoslovansko strokovno zvezo v Mariboru in okolici. V debato so posegli še prof. Ivan Prijatelj, Kramberger, A. Semenič, M. Kores in drugi. Centrala Krekove mladine je bila zastopana po štirih delegatih, ki so tudi stvarno posegali v debato. V daljšem govoru je poudarjal tov. Andrej Semenič pomen Krekove mladine za Maribor. Tov. France Kordin je v kratkih besedah podal nekaj misli k ustanovitvi podružnice. H koncu se je stavil predlog, da se naj sestavi pripravljalni odbor. Nato je tov. Andrej Semenič predlagal listo pripravljalnega odbora, katera je bila sprejeta. Naši mladinski organizaciji v Mariboru želimo obilo uspeha in napredka.

Zobotehnične naprave članom OUZD.

Na razna tozadevna vprašanja obveščamo zainteresirane, da je izdal okrožni urad v svoji okrožnici št. 36 pod opr. št. 1317/2-26 nova navodila, glasom katerih morajo k stroškom zobne nege in zobotehničnih naprav deloma prispevati zavarovanci sami.

V tem oziru določa ta okrožnica sledeče:

I. V slučaju plombiranja zob za člane in njih svoje prispeva urad po sledečem ključu:

- a) po šest mesečnem nepretrganem članstvu 30%;
- b) po enoletnem nepretrganem članstvu 50%;
- c) po dveletnem nepretrganem članstvu 75%;
- č) po triletnem nepretrganem članstvu 100%.

Popraviti se pa mora vse zobovje, ki je potrebno nege, ne pa le delno.

II. Za napravo umetnega zobovja prispeva le članom pod nobenim pogojem pa ne njih svojcem, in sicer po sledečem ključu:

- a) v slučaju enoletnega članstva v zadnjih dveh letih za 4 zobe;
- b) v slučaju dveletnega članstva v zadnjih štirih letih za 8 zob;
- c) v slučaju triletnega članstva v zadnjih šestih letih za 12 zob;
- č) v slučaju štiriletnega članstva v zadnjih osmih letih za 16 zob;
- d) v slučaju šestletnega članstva dovoli OUZD zobne naprave v celoti.

Prispevek za napravo umetnega zobovja se dovoljuje le pod pogojem, da manjka članu 12 zob in da ugotovi stroga zdravniška preiskava tako slabo zdravstveno stanje in stanje telesne prehrane, da je umetno zobovje nujno potrebno.

Ljubljana, dne 3. julija 1926.
Delavska zbornica za Slovenijo.

Razno.

Brezposelnost v Bolgariji. Številno brezposelnih v Bolgariji znaša 45.000 oseb.

Izseljevanje v Ameriko. Izseljeniški urad Združenih držav Severne Amerike sporoča, da se je vsled angleške stavke zelo pomnožil naval na Združene države S. A. Dočim znaša kvota za vseljevanje za Anglijo 34.000, je bilo dosedaj že vloženih 93.000 prošelj. Iz vse Evrope je prispele nad en milijon prošelj več, kot je to po zakonu dovoljeno.

Strajki na Francoskem. Vsled stalnega padanja francoskega franka je draginja silno narasla. Ker so pa ostale plače neizpremenjene, so prišli delavci in uradniki v največji položaj. Delavci zahtevajo povišek plač. Ker jim delodajalci ne ustrezajo, so pričeli stavkati. Tako stavkajo sedaj pristaniški delavci in delavci v porcelanskih tovarnah. Stavkovno gibanje pa se opaža tudi med uradništvom, posebno med poštними uslužbenci.

Nesreča v spanju in sanjah. V italijanskem mestu San Damiano se je podnevi razgovarjal 21 letni Migliasso s svojim bratom o roparski tolpi. Ponoči pa sta spala skupaj v sobi. Okoli polnoči se je Migliassu sanjalo, da ga preganjajo razbojniki. V spanju je vstal in ustrelil s samokresom. Pok ga je zbudil iz sanj. Opazil je, da stoji poleg bratove postelje; ko je brata vprašal, kaj se je zgodilo in ni dobil odgovora, je zapazil, da je brat mrtev, ker ga je v spanju ustrelil.

Prva železniška proga v Albaniji. Albanija je edina evropska država, ki nima železnice. Sedaj se je vlada odločila, da zgradi s pomočjo inozemskega posojila prvo železniško progo. Ta proga bo vezala Drač in Tirano. Proga bo dolga 44 km.

Za žene in dekleta.

Mastni madeži na klobukih se osnažijo na sledeči način: Napraviti je treba mešanico iz pet žlic amonijaka, pet žlic špirita in eno žlico in pol kuhinjske soli. V to mešanico pomočimo potem čunjcijo, ki naj bo volnena ali suknena, brišemo madeže toliko časa, dokler ne izginejo.

Makeže od apna na obleki osnažimo najbolje s krpico, namočeno v jesihi. To se mora zgoditi takoj, ko se je obleka onesnažila z apnom, ker drugače se apno v blago preveč vje. Nato se madeže s čisto vodo izmije.

Vsak je svoje sreče kovač! To velja tudi za cel stan!

Na Angleškem si je zaveden delavski stan ustvaril potom konzumne organizacije, nepremagljive trdnjave, lastne ladije, tovarne in druge naprave.

Vaš napredek je odvisen od Vaše zavednosti. Vsak zaveden delavec pa nabavlja vse svoje potrebščine izključno pri svojem **I. delavskem konzumnem društvu.**